

## Nr. 186.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utvidgning av folkskoleseminariets i Stockholm lokaler m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1920.*

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:st härmed föreslå riksdagen att till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Axel Lindegren upprättade ritningar av tillbyggnads- och inredningsarbeten för folkskoleseminariet i Stockholm ävensom till förbättrade värmeanordningar m. m. i rektorsbostaden vid nämnda seminarium anvisa på *extra stat* för år 1921 ett reservationsanslag av 320,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

# GUSTAF.

*Olof Olsson.*

---

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,  
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,  
 Statsråden: PETERSSON,  
               PETRÉN,  
               NILSON,  
               LÖFGREN,  
               friherre PALMSTIERNA,  
               UNDÉN,  
               THORSSON.  
               HOLMQUIST,  
               OLSSON.

Utvidgning  
 av folkskole-  
 seminariets i  
 Stockholm lo-  
 kaler m. m.

Departementschefen, statsrådet Olsson anförde:

Under åttonde huvudtiteln, punkten 195, i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående utvidgning av folkskoleseminariets i Stockholm lokaler m. m., beräkna för ändamålet på extra stat för år 1921 ett reservationsanslag av 320,000 kronor. Sedan ärendet nu undergått ytterligare beredning, anhåller jag att få ånyo anmäla detsamma.

Redan år 1912 inkom seminariets dåvarande rektor Fredrik Lundgren till Kungl. Maj:t med en av Stockholms stads konsistorium den 26 november 1912 tillstyrkt hemställan om framställning till 1913 års riksdag angående ett anslag å 37,000 kronor för utvidgning av seminariets lokaler och anförde därvid bland annat:

Sedan början av läsåret 1909—1910 förekommer vid nämnda seminarium jämte den fyraåriga kursen även en ettårig kurs för sådana elever, som före inträdet vid seminarium avlagt mogenhetsexamen. Om nu den ettåriga kursens elever skola erhålla en praktisk utbildning, likvärdig med den, som övriga elever erhålla, måste seminariets övningsskola ge tillfällen till dubbelt så många övningar som före den ettåriga kursens tillkomst. Men klart är, att en övningsskola, som är avsedd för 25 till 30 elever, icke utan men för dess lärjungar kan tagas till övningsfält för 50 till 60. Seminariet har fått en parallellavdelning abiturienter, då behöver det också få parallellklasser i övningsskolan hela skolan igenom.

Vid ansökningen var fogad en av intendenten Knut Bildmark upprättad kostnadsberäkning å de ifrågasatta arbetena, vilken slutade på 36,000 kronor.

Uti infordrat, den 10 december 1912 dagtecknat utlåtande i ämnet förklarade dåvarande överintendentsämbetet, att ämbetet icke funnit något att i ärendet erinra.

I skrivelse till folkskolöverstyrelsen den 22 maj 1917 hemställde sedermera dåvarande rektorn vid ifrågavarande seminarium Gunnar Norrby, att överstyrelsen måtte gå i författning om att fortast möjligt bereda seminariet för undervisningens behöriga uppehållande nödiga lokaler samt att förbättrade värmeanordningar måtte komma till stånd i seminariets rektorsbostad.

Angående behovet av ökat antal undervisningslokaler anför rektor bland annat:

Det är överstyrelsen bekant, att vid folkskoleseminariet i Stockholm föreligger ett starkt behov av en utvidgning av seminariets lokaler. Ett längre uppskjutande av frågan om en sådan lokalutvidgning torde ej vara tillräddig, om undervisningen vid seminariet skall motsvara sitt ändamål. För ett lämpligt anordnande av den praktiska lärarutbildningen måste seminariets övningsskola oundgängligen erhålla nödig utvidgning. Enligt folkundervisningskommitténs förslag skulle seminarium, vid vilket s. k. studentkurs är anordnad, erhålla en övningsskola om 7 avdelningar. Med hänsyn till att vid seminariet i Stockholm provårskurs är anordnad, torde övningsskolan vid detta seminarium ytterligare erfordra en avdelning. Jag tillåter mig att i detta hänseende hänvisa till att vid Göteborgs seminarium övningsskolan kommer att erhålla en sådan anordning. Då seminariet i Stockholm ej äger mer än 4 klassrum för övningsskolan, erfordras ytterligare 4 sådana rum.

Den ettåriga seminariekursen har hittills saknat särskilt klassrum. Ett sådant är givetvis behöfligt. Dessutom erfordras för undervisningen i de naturvetenskapliga ämnena lokaler för fysiska och biologiska laborationer. Sådana hava blivit inrättade i de senast tillkomna seminariebyggnaderna men saknas vid Stockholms seminarium. Ett önskemål är jämväl, att för övningsskolan erhålles ett särskilt rum för naturkunghetsundervisningen. I många hänseenden torde anordnandet av en sådan lokal vara av behovet påkallad. Som folkundervisningskommittén i sitt betänkande rörande folkskoleseminarierna (del I sid. 31) anmärker, bör övningsskolau i fråga om undervis-

ningsmedel vara så utrustad som en god folkskola och följaktligen äga sin egen undervisningsmateriell skild från den för seminarieundervisningen avsedda. Givetvis kan materiellen i de naturvetenskapliga ämnena bättre utnyttjas, om naturkunnighetsundervisningen i skolan äger särskild lokal.

Behov föreligger jämväl av särskilt utrymme för undervisningen i träslöjd med övningsskolans gossar. Dessutom torde i sammanhang med nyinredningen av förenämnda lokaler hänsyn jämväl böra tagas till behovet av särskilt kollegierum samt av 1 omklädningsrum och 1 eller 2 frukostrum.

I fråga om behovet av förbättrade värmeanordningar i rektorsbostaden yttrar rektor:

Inspektor och kollegiet hava vitsordat behovet av förbättrade värmeanordningar i rektorsbostaden. Att denna bostad är synnerligen kall och svår att uppvärma, hava samtliga innehavare av bostaden intygat. Jag vill ytterligare anmärka, att på grund av bristande värmeanordningar vissa utrymmen i byggnaden bliva mindre användbara. Detta gäller särskilt rummen mot norr. Den invid tvättrummet i denna del av byggnaden belägna garderoben, som är den enda större garderob i bostaden, är så fuktig, att allt, som där förvaras, betänkligen utsättes för mögel. Även badrummet i samma del av byggnaden är under vintern praktiskt taget oanvändbart.

Denna rektors skrivelse var åtföljd av protokoll vid sammanträde med lärarkollegiet vid folkskoleseminariet i Stockholm den 11 maj 1917, enligt vilket kollegiet, bland annat, vitsordade behovet av såväl lokalutvidgning för seminariet som förbättrade värmeanordningar i rektorsbostaden.

Med eget utlåtande av den 4 september 1917 jämte infortrat, den 26 juli 1917 dagtecknat utlåtande av Stockholms stads konsistorium samt yttrande av seminariets inspektor överlämnade folkskolöverstyrelsen förenämnda skrivelse till Kungl. Maj:t.

Seminariets inspektor uttalade såsom sin mening, bland annat, att uppskov icke längre borde äga rum med anskaffandet inom seminariebyggnaden av de lokaler, om vilka rektors hemställen rörde sig, samt att uppvärmningen av rektorsbostaden rimligen icke längre borde ske på det högst otillfredsställande sätt, som då ägde rum.

Stockholms stads konsistorium tillstyrkte bifall till rektors framställning.

Folkskolöverstyrelsen yttrade sig först i allmänhet rörande folkskoleseminariernas lokalbehov och anförde därom:

Som bekant beteckna riksdagens beslut åren 1907 och 1908 rörande uppförande av seminariebyggnad i Luleå en vändpunkt i fråga om principerna för seminariebyggnaders anordning i vårt land. Under det att för tidigare uppförda dylika byggnader tillämpats ett snävt begränsat program, vari allenast de allra oundgängligaste lokalbehoven tillgodosågos men för undervisningsarbetet betydelsefulla behov lämnades obeaktade, hava såväl seminariebyggnaden i Luleå som de sedermera uppförda byggnaderna för seminarierna i Växjö, Göteborg, Falun och Uppsala samt den under upp-

förande varande byggnaden för seminariet i Lund tilltagits efter en väsentligt större måttstock, varigenom utrymme kunnat beredas för de nya lokaler, som undervisningens pågående utveckling och omläggning gjort behövliga. De lokalbehov, som sålunda blivit tillgodosedda i de senaste seminariabyggnaderna, avse huvudsakligen den naturvetenskapliga undervisningen samt undervisningen i vissa övningsämnen, utrymme för bibliotek och läsrum ävensom för ökat antal avdelningar i övningskolan.

Tydligt är, att de seminarielokaler, som tillkommit före berörda utvidgning av byggnadsprogrammet, numera icke motsvara de fordringar, som med skäl kunna ställas på dylika lokaler, och icke medgiva en ändamålsenlig anordning av utbildningsarbetet vid seminarierna. Önskligt är därför, att desamma, så snart ske kan, antingen, där så finnes oundgängligen behövt, ersättas av nya eller ock tillbörligen utvidgas. Fullständig nybyggnad torde erfordras för seminarierna i Karlstad, Umeå, Linköping och Skara, vilkas nuvarande lokaler uppförts under 1860- och 1870-talen och äro synnerligen olämpliga. Genom mer eller mindre omfattande om- och tillbyggnad torde lokalbehoven för seminarierna i Strängnäs, Kalmar, Landskrona, Härnösand och Stockholm kunna bliva behörigen tillgodosedda.

De behov, varom nu är fråga, hava vid flera tillfällen, bland annat i framställningen till 1913 års riksdag angående ökade anslag till folkskoleseminarierna m. m., bragts till riksdagens kännedom. Riksdagen har även visat sig behjärta desamma, då 1914 års senare riksdag, efter framställning av Kungl. Maj:t, fattat beslut om en väsentlig utvidgning av seminariets i Strängnäs lokaler, ett beslut som dock på grund av den inträdda kristiden beklagligen ännu icke kunnat komma till utförande. Överstyrelsen har för avsikt att, så snart lämpligen ske kan och i den ordning, som finnes av omständigheterna påkallad, hos Kungl. Maj:t göra framställningar rörande de åtgärder, som synas erfordrerliga för de nu angivna lokalbehovens tillgodo-seende.

Därefter anförde överstyrelsen rörande lokalerna vid Stockholmsseminariet och behovet av deras utvidgning:

Vad nu angår den närmast föreliggande frågan om utvidgning av folkskoleseminariets i Stockholm lokaler, må först anmärkas, att byggnaden vid detta seminarium, om vars uppförande beslut fattades av 1905 års riksdag, är jämförelsevis rymlig och i stort sett ändamålsenlig, varför ock den nödiga utvidgningen torde bliva av jämförelsevis ringa omfattning och draga relativt liten kostnad. Behovet av en utvidgning gjorde sig emellertid ganska snart gällande, och frågan härom är ej ny. Såsom erinras i det rektors framställning bifogade kollegieprotokollet, väcktes frågan år 1912 av seminariets dåvarande rektor, vilken efter erhållet kungl. bemyndigande lät utarbeta förslagsritningar, som med skrivelse den 11 november 1912 överlämnades till Kungl. Maj:t men ej ansetts böra föranleda ytterligare åtgärd. Frågan har sedermera vid flera tillfällen varit föremål för förberedande överläggningar, men förhållandena hava först nu medgivit utarbetandet av förnyad framställning i ämnet.

Det är företrädesvis två omständigheter, som vid ifrågavarande seminarium gjort behovet av lokalutvidgning särskilt kännbart. Det ena är, att, efter det planen för byggnadsarbetet uppgjorts, seminariet utvidgats med en särskild ettårig seminariekurs för studenter, den andra, att vid seminariet är förlagd en provårskurs för blivande seminarie- och läroverkslärare, vilken på grund av beslut av 1916 års riksdag numera erhållit väsentligt vidgad omfattning och syftning. Bada de nu berörda omständig-

heterna hava medfört behov av en betydligt större övningsskola än som anses behöfvig vid ett vanligt enkelseminarium. För en utvidgning av övningsskolan erfordras givetvis åtskilliga nya lärorum, varjämte lärorum behöves för studentkursen. Dessutom är den naturvetenskapliga avdelningen i behov av utvidgning, ett mindre utrymme behöves för undervisningen i träslöjd för övningsskolans gossar, och behovet av frukost- rum samt omklädningsrum för gymnastiken bör bättre tillgodoses. Slutligen torde, då särskilt kollegierum saknas och elevernas biblioteks- och läsrum nu måste användas jämväl för nämnda behov, genom omrangering av befintliga utrymmen ett ordentligt kollegierum höra anordnas.

Rörande den närmare motiveringen för de förefintliga lokalbehoven kan överstyrelsen hänvisa till den föreliggande framställningen. Överstyrelsen vill blott tillägga, dels att överstyrelsen anser det, särskilt för vinnande av en tillfredsställande anordning av provårskursen, behöfvigt, att övningsskolan här, liksom enligt beslut av 1917 års riksdag vid seminariet i Göteborg, kommer att omfatta 8 avdelningar, dels ock att överstyrelsen genom upprepade besök på platsen kommit till den övertygelsen, att de framställda önskemålen äro av den art, att de för att möjliggöra en ändamålsenlig anordning av arbetet vid läroanstalten böra tillgodoses.

I enlighet med vad som i framställningen anförts äro följande nya utrymmen behöfviga:

- 1 lärorum för den ettåriga seminariekursen,
- 4 lärorum för övningsskolan,
- 1 rum för fysiskt laboratorium,
- 1 » » biologiskt »
- 1 » » naturkunnighetsundervisningen i övningsskolan,
- 1 » » undervisning i träslöjd,
- 2 frukostrum,
- 1 omklädningsrum för gymnastiken,
- 1 kollegierum.

I det förutnämnda år 1912 utarbetade förslaget tänkte man sig, att lokalutvidgningen skulle vinnas genom inredande av vindsutrymmena till rum för övningsskolan. Att lokalutvidgningen lättast och billigast kan åstadkommas genom användning av de stora nu alldeles obegagnade vindsutrymmena torde vara självfallet. Tungt vägande skäl kunna dock anföras mot den i nämnda förslag ifrågasatta användningen av sagda utrymmen. Då de rum, som skulle erhållas i vindsvåningen, icke kunna i fråga om belysning och ventilering blija alldeles lika tillfredsställande som övriga rum i byggnaden, skulle det vara oriktigt att använda dem såsom dagliga arbetsrum för läroanstaltens i hygieniskt hänseende ömtåligaste elever, nämligen barnen i övningsskolan. Jämväl ur eldfaresynpunkt synes det vara mindre lämpligt att förlägga barnens lärorum till vindsvåningen, och denna anordning vore otjänlig även ur den synpunkten, att den långa vägen till och från lekplatsen skulle förkorta barnens vistelse ute under rasterna.

Allt synes peka hän på att den riktigaste lösningen av frågan är att till vindsvåningen förlägga specialrum, i vilka de enskilda eleverna blott jämförelsevis ringa tid uppehålla sig, och i de rum, som härigenom frigöras, inrymma de nya övnings- skolavdelningarna. Enligt denna grundsats är det förslag utarbetat, som framlagts av seminariets nuvarande rektor och som i princip biträtts av seminariets lärarkolle-

gium. Frukost- och omklädningsrummen skulle enligt rektors förslag erhållas genom avbalkning och inredning av befintliga utrymmen i bottenvåningen, och ett lämpligt kollegierum skulle vinnas genom förflyttning av biblioteks- och läsrum till två därbredvid belägna rum.

I fråga om det sålunda föreliggande förslaget, rörande vars detaljer överstyrelsen får hänvisa till framställningen och de därvid fogade skissritningarna, har överstyrelsen icke funnit skäl till invändning. Savitt överstyrelsen kan bedöma, skulle genom förslaget förverkligande de förefintliga behoven bliva på ett tillfredsställande sätt tillgodosedda, och det synes, som skulle lokalutvidgningen så åstadkommas på det ändamålsenligaste och enklaste samt därför också helt visst prisbilligaste sätt som är möjligt. På byggnadstekniska detaljer kan överstyrelsen givetvis icke inlåta sig, men överstyrelsen vill i anslutning till det av kollegiet gjorda uttalandet betona vikten av att belysningen i vindsvåningen blir så riklig och så ändamålsenligt ordnad som möjligt samt att direkt ventilation av rummen kan åvägabringas genom öppnande av fönster.

I fråga om värmeanordningarna i rektorsbostaden yttrade överstyrelsen:

Vad angår den i förevarande sammanhang framförda frågan om förbättrade värmeanordningar i rektorsbostaden vid seminariet, finner överstyrelsen såväl genom vad i handlingarna därom anförts som genom vad överstyrelsen i övrigt härom har sig bekant uppenbart, att den nuvarande anordningen för uppvärmningen av ifrågavarande bostad är ytterst otillfredsställande och att alltså en förbättring därav är synnerligen behövlig. Lämpligt synes ock vara, att denna angelägenhet ordnas i samband med utvidgningen av seminariets lokaler. Överstyrelsen vill alltså även i denna del understödja den gjorda framställningen.

Slutligen uttalade överstyrelsen rörande ärendets fortsatta behandling:

Vidkommande det föreliggande ärendets fortsatta behandling torde vara lämpligast, att uppdrag gives åt överintendentsämbetet att i samråd med överstyrelsen verkställa den utredning, som kan finnas erforderlig för frågans föreläggande för riksdagen för utverkande av erforderligt anslag.

Med hänsyn till den i vissa hänseenden synnerligen trängande naturen av de här omhandlade lokalbehoven vore det synnerligen önskvärt, att utredningsarbetet kunde bedrivas med den skyndsamhet, att framställning i ämnet kunde göras till 1918 års riksdag.

Sedan Kungl. Maj:t den 22 september 1917 uppdragit åt dåvarande överintendentsämbetet att i samråd med folkskolöverstyrelsen verkställa utredning rörande nödig utvidgning av folkskoleseminariets i Stockholm lokaler samt förbättring av värmeanordningen inom rektorsbostaden därstädes, avgav byggnadsstyrelsen med skrivelse den 21 maj 1918 jämte yttrande av seminariets rektor ävensom införskaffat, den 6 maj 1918 dagtecknat yttrande från folkskolöverstyrelsen ett av arkitekten Axel Lindegren upprättat förslag i ämnet, åskådliggjort å sju hopfästade ritningar samt åtföljt av till ärendet hörande kostnadsberäkningar med flera handlingar.

Berörda förslag upptager en tillbyggnad till gymnastikflygeln på den obebyggda delen av skolans tomt mellan Maria Högbergsgata och skolgården samt därjämte inredning av vissa lokaler å den nuvarande byggnadens vind ävensom förbättrade värmeanordningar m. m. i rektorsbostaden. Enligt förberörda beräkningar skulle de föreslagna arbetena kräva en kostnad av sammanlagt 227,100 kronor.

Beträffande nämnda förslag har seminariets rektor förklarat sig icke hava något att erinra, då givetvis ökade möjligheter att tillgodose seminariets behov av lokalutrymme därigenom vunnas.

Folkskolöverstyrelsen har tillstyrkt bifall till förslaget. Överstyrelsen förklarar sig dock icke kunna underlåta att såsom sin mening framhålla, att byggnadskostnaden vid den nu föreslagna anordningen torde bliva högre, än om vindsutrymmet helt och hållet tagits i anspråk, utan att tillbyggnad ägt rum.

Med anledning av överstyrelsens sistberörda uttalande anför byggnadsstyrelsen följande:

Folkskolöverstyrelsen har framhållit, att byggnadsstyrelsens nu framlagda förslag skulle komma att ställa sig dyrare än den av överstyrelsen tidigare förordade användningen av hela det befintliga vindsutrymmet i förening med vissa ändringar i bottenvåningen för vinnande av utrymme för avklädningsrum för gymnastiksalen. Även om så är fallet, uppväges dock detta, efter vad styrelsen kan finna, till fullo av den större ändamålsenligheten i arkitekten Lindegrens förslag. Enligt styrelsens mening bleve nämligen de av rektor föreslagna slöjdlokalerna å vinden föga lämpliga, särskilt vad beträffar träslöjden, vartill kommer, att allt vindsutrymme, varav seminariet troligen ofta komme att hava behov, disponerades för undervisningen, varigenom även den minsta framdeles behövliga utvidgning inom byggnaden omöjliggjordes.

Det av överstyrelsen ifrågasatta sättet för lösande av frågan om anskaffande av avklädningsrum för gymnastiksalen har vid närmare granskning av byggnadsstyrelsen befunnits så oändamålsenligt, att anordningen icke ens skulle kunna tillstyrkas såsom ett provisorium.

Det utrymme, som av överstyrelsen avsetts för ändamålet, är icke annat än en förstuga, som måste betraktas såsom härför fullständigt otjänlig.

Då genom det av byggnadsstyrelsen nu framlagda förslaget såväl ett välbehövt vindsutrymme skulle fortfarande stå till seminariets förfogande som ock något reservutrymme finnas tillgängligt för framtida behov samt även i övrigt föreliggande lokalfråga skulle vinna en så gynnsam lösning, som efter förhandenvarande förhållanden är möjlig, tillåter sig byggnadsstyrelsen förorda detsamma utförande.

I förnyat, den 23 december 1918 avgivet utlåtande meddelade byggnadsstyrelsen, att de av ifrågavarande byggnads- och inredningsarbeten betingade kostnader, som den 22 mars 1918 av arkitekten A. Lindegren beräknats till 227,100 kronor, med hänsyn till då gällande priser torde böra beräknas till 310,000 kronor.



Nu har seminariets rektor Anna Sörensen, som tagit del av förenämnda av byggnadsstyrelsen avgivna förslag, under förklaring att hon icke hade något att erinra mot de föreslagna anordningarna samt med franhållande av det trängande behovet av den föreslagna lokalutvidgningen, i skrivelse den 2 oktober 1919 hemställt om förslag till 1920 års riksdag angående anslag för erforderlig utvidgning av folkskoleseminariets i Stockholm lokaler samt förbättring av värmeanordningarna i rektorsbostaden därstädes.

På grund av remiss har byggnadsstyrelsen den 4 november 1919 ånyo avgivit utlåtande i ärendet och därvid överlämnat inom styrelsen enligt då gällande priser upprättade, å sammanlagt 320,000 kronor slutande kostnadsberäkning beträffande omförmälda byggnadsarbeten.

Jag anser mig böra här återgiva följande av intendenten Knut Bildmark upprättade, den 30 oktober 1919 dagtecknade sammandrag av kostnaderna för tillbyggnads-, ändrings- och nyinredningsarbeten inom folkskoleseminariet i Stockholm enligt ritningar av arkitekten Axel Lindegren:

*Seminariebyggnaden:*

Byggnadskostnad enligt bifogad utredning .....	165,000:—	
Värmeledningar.....	20,600:—	
Vatten- och avloppsledningar .....	12,000:—	
Elektriska belysningsledningar.....	7,500:—	205,100:—
Inredning av lokaler för växtodling samt skåp i vindsvåningen .....		47,000:—

*Rektorsbyggnaden:*

Anordnandet av 2 st. W. C.....	3,000:—	
Värmeledning inklusive byggnadskostnad.....	15,000:—	18,000:—
Ritningar, entreprenadhandlingar, arbetsledning och kontroll.....		22,500:—
Oförutsedda utgifter .....		27,400:—
		<hr/>
		Kronor 320,000:—

Behovet av den ifrågasatta utvidgningen av folkskoleseminariets i Stockholm lokaler synes mig vara i det föregående till fullo ådagalagt. Uppenbart är nämligen, att seminariet för närvarande lider stor brist på lokaler med hänsyn till beskaffenheten av den lärarutbildning, som avsetts med den av 1913 års riksdag beslutade omorganisationen av folkskoleseminarierna. Detta gäller framför allt med avseende på seminariets övningsskola, som nu omfattar 8 klasser. Jag erinrar, att seminariet äger endast 4 lärosalar, som ursprungligen äro avsedda för nämnda skola.

Departementsschefen.

Sistberörda förhållande har, enligt vad jag inhämtat, tvingat till provisoriska anordningar, varigenom lokaler, som avsetts för helt andra ändamål, tills vidare måst tagas i bruk för övningsskolan. I ett fall har till och med en klass av nämnda skola måst använda samma lokal som en annan klass och dess undervisning förläggas till eftermiddagen — en anordning som givetvis är försvarlig endast såsom ett provisorium. Såsom lokal för undervisningen i träslöjd åt övningsskolans gossar har måst tillgripas ett till skolköket hörande mangelrum. Men vidare är det uppenbart, att elevernas utbildning i de naturvetenskapliga ämnena icke kan lämna avsett resultat, så länge för ändamålet erforderliga lokaler icke finnas att tillgå.

Såsom framgår av den i ärendet lämnade utredningen, har behovet av ökat antal lokaler för seminariet länge varit kännbart. Att förslag om åtgärder för tillgodoseende av detta behov icke tidigare framlagts för riksdagen torde bero därpå, att kristiden kommit hindrande emellan. Framläggande av sådant förslag synes mig emellertid icke nu kunna längre uppskjutas.

Beträffande de lokaler, som sålunda böra anskaffas åt seminariet, biträder jag den mening, som uttalats av folkskolöverstyrelsen i dess utlåtande av den 4 september 1917. I fråga om sättet för anskaffande dessa lokaler ansluter jag mig däremot helt till byggnadsstyrelsens förslag. Mot de av arkitekten Axel Lindegren uppgjorda ritningarna över den föreslagna tillbyggnaden och inredningen av vissa lokaler å den nuvarande seminariebyggnadens vind har jag intet att erinra.

Vad slutligen angår uppvärmning av rektorsbostaden, framgår såväl av vad förutvarande rektorn Gunnar Norrby därom meddelat som ock av de hörda myndigheternas yttrande i ämnet, att de nuvarande värmeanordningarna icke kunna fungera på ett sådant sätt, att de motsvara fordringarna på en tjänlig bostad. Deras utbytande mot värmeledning synes mig därför vara av behovet högeligen påkallat.

Beträffande de senast gjorda kostnadsberäkningarna, vilka sluta på en summa av 320,000 kronor, har jag intet att erinra. Detta belopp torde för det ifrågavarande ändamålet böra äskas hos riksdagen och uppföras såsom reservationsanslag på extra stat för år 1921.

På grund av det anförda hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till utförande i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Axel Lindegren upprättade ritningar av tillbyggnads- och inredningsarbeten, för folkskole-

seminariet i Stockholm ävensom till förbättrade värmeanordningar m. m. i rektorsbostaden vid nämnda seminarium anvisa på *extra stat* för år 1921 ett reservationsanslag av 320,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

*Gösta Neuendorff.*

---